

2. КИБЕРПРЕСТУПНОСТЬ: ПОНЯТИЕ, ВИДЫ И СПОСОБЫ БОРЬБЫ С НЕЙ [Электронный ресурс]. – 2021. – Режим доступа https://kubsu.ru/sites/default/files/users/21554/portfolio/kursach_1_0.pdf – Дата доступа: 09.04.2021.

3. Stuxnet [Электронный ресурс]. – 2021. – Режим доступа: <https://naukatehnika.com/kiberataki-virus-diversant-stuxnet-v-yadernoj-energeticheskoy-programme-irana-chast1.html> – Дата доступа: 08.02.2017.

УДК 385.81

Бітва за Маскву

Кандрацюк Я. С.

Навуковы кіраўнік Савік С. А.

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Уводзіны. Маскоўская бітва, гэтак жа вядомая, як аперацыя «Тайфун», з'яўляецца самай вялічай не толькі ў Другой сусветнай вайне, але і ва ўсёй вайсковай гісторыі чалавецтва. З захопам Масквы, ключавага пункта ўсходняй кампаніі 1941 г., паводле планаў Вермахта, Савецкі Саюз павінен быў страціць сваю дзяржаўнасць. Утрыманне сталіцы давала магчымасць Савецкаму камандаванню атрымаць патрэбны час для разгортвання ў поўным маштабе вайсковай эканомікі, мабілізацыі ўсіх рэсурсаў. Маскоўская бітва ўяўляла сабою сукупнасць абарончых і наступальных аперацый савецкіх войскаў, праведзеных з 30 верасня 1941 г. па 20 красавіка 1942 г.

Асноўная частка. Аперацыя «Тайфун» пачалася 30 верасня 1941 года. «Тайфун» – наступальная аперацыя нямецка-фашысцкіх войскаў у верасні – лістападзе 1941 г., асноўнай цэллю аперацыі быў захоп Масквы і Маскоўскага прамысловага раёна. [1] Аперацыя «Тайфун» рыхтавалася ў той момант, калі ў Чырвонай Арміі складалася цяжкае становішча, бо на шэрагу накіраванняў суперніку атрымалася дамагчыся значных поспехаў. У адпаведнасці з задумай аперацыі меркавалася стварыць на флангах групы войска «Цэнтр» моцныя танкавыя часткі і ў выніку падвойнага ахопу атачыць горад Вязьма. 5 і 6 кастрычніка 1941 года немцам атрымалася атачыць 5 савецкіх войскаў, колькасцю больш за 600 тысяч чалавек, так званы «Вяземскі кацёл». Аднак аточаныя войскі аказвалі значны супраціў, які ўскладніла пасоўванне нямецкіх войскаў, было скавана каля 20 нямецкіх дывізій. Ужо на пачатак аперацыі камандаванне войска «Цэнтр» здолела атрымаць верагодныя звесткі пра месцаванне савецкіх войскаў. Хібныя дадзеныя нямецкай выведкі не паўплывалі на вынікі пачатковага этапу, але

надалей яны прывялі да буйных пралікаў германскага камандавання і сталі адной з прычын паразы нямецкіх войскаў пад Масквой.

Першыя напады на Маскву пачаліся з налёту авіяцыі, асноўным заданнем якой была, не толькі нанесці значныя пашкоджанні інфраструктуры, але і дэмаралізаваць жыхароў сталіцы. Першыя налёты на горад быў дасканалы ў ноч з 21 па 22 чэрвеня 1941 г. Усяго ў налётах на Маскву немцы задзейнічалі каля 270 бамбавікоў.

У перыяд рыхтоўлі Масквы і пасля яго сотні тысяч масквічоў капалі акопы вакол горада. Сістэма абарончых меж на маскоўскім кірунку рыхтавалася з пачатку ліпеня 1941 года. У выніку да верасня быў падрыхтавана тры перадавыя мяжы. Аблогавас становішча Масквы было абвешчана 20 кастрычніка 1941 года.

Асноўныя падзеі плана «Тайфун» па захопе Масквы, ставяцца да канца кастрычніка 41-га года (18 кастрычніка быў узяты Мажайск, а 27 кастрычніка быў узяты Валакаламск). Таму да канца кастрычніка 41-ага дарога на Маскву была адкрыта і пачаліся баі наўпроста ў межах горада.

Першыя спробы авалодаць Масквой былі распачаты пад канец кастрычніка 1941 года, але яны апынуліся безвыніковымі. 29 кастрычніка 1941 года танкавы падпадзел Гудэрыяна выйшаў да горада Тула, але быў спынены моцнай гарадской супрацьтанкавай абаронай, 50-ая Чырвоная Армія затармазіла пасоўванне войскаў Гудэрыяна ў раёне Тулы. Гэтымі дзеяннямі Чырвоная Армія замарудзіла наступ немцаў на паўднёвым кірунку.

7 лістапада 1941 г. На Краснай плошчы ў Маскве адбыўся парад частак Чырвонай Арміі. Пасля яго падпадзелы адразу скіроўваліся на фронт.

Другі план наступу немцаў на Маскву быў распачаты галоўным чынам з двух кірункаў: праз горада Клін і Цвер. 15 лістапада германскае камандаванне пачало новы наступ на Маскву. Гераічнасць, выяўленая 16 лістапада палком пад кіраўніцтвам генерала Панфілава, спыніла пасоўванне нямецкай танкавай дывізіі, дадзеная падзея вядома, як выч-ын 28 героя панфілаўцаў. Апошняя спроба захапіць Маскву была распачата 1 і 2 снежня 1941 года, але наступ праваліўся.

3 5 па 6 снежня 1941 года на працягу 900 кіламетраў фронту Чырвоная Армія перайшла ў наступ. Наступ пачаўся разгромным артылерыйным абстрэлам, які не дазволіў сканцэнтравацца нямецкім войскам. З прычыны нечаканасці контратакі нямецкія войскі не былі гатовы да пераходу да абароны. Гэта прывяло да панікі ў шэрагах нямецкага войска. Важна адзначыць, што спрадвечна гэта былі толькі контратакі, што праходзілі па ўсёй даўжыні фронту, але якія надалей перараслі ў контрнаступ. Наступ праходзіў ад Калініна на поўначы і да Яльца на поўдні. Першыя, хто праходзіў праз нямецкую абарону, былі конна-механізаваныя брыгады савец-

кага войска. Асноўная цэль контрнаступу была адсунуць лінію баявых дзеянняў ад Масквы на бяспечную адлегласць.

На розных пляцоўках фронту немцы былі адкінуты ад 100 да 250 кіламетраў да заходніх меж, былі разгромлены каля 11 танкавых, 4 матарызаваныя і 23 пяхотныя дывізіі немцаў.

Гэта стала першая буйная параза нямецкага войска ў рамках Другой сусветнай вайны. Былі створаны ўмовы для пачатку наступу па ўсіх франтах. У выніку аперацыі былі цалкам вызвалены Маскоўская і Тульская вобласці, а таксама раёны Калінінскай і Смаленскай абласцей. Савецкія войскі здолелі спыніць магутную нямецкую групоўку, зуспакоішы варажы «Тайфун».

Контрнаступ Чырвонай Арміі, пачатак якому быў пакладзена пад Масквой у снежні 1941 г., перайшоў ў агульны наступ і працягвалася да красавіка 1942 г. па ўсім фронце. За гэты час вораг быў адкінуты на захад ад Масквы на 350–400 км, савецкія войскі вызвалілі 11 тыс. населеных пунктаў, у тым ліку 60 гарадоў, было разгромлена больш за 50 дывізіій ворага. Гэта было адно з самых буйных параз вермахта.

«Чырвоная Армія ў бітве пад Масквой упершыню за шэсць месяцаў вайны нанесла найбуйнае нашкоджанне галоўнай групоўцы гітлераўскіх войскаў. Гэта была наша першая стратэгічная перамога над вермахтам. Да гэтага Савецкія Ўзброеныя Сілы ўжо ўжыццявілі шэраг сур'ёзных аперацый, што запаволілі пасоўванне вермахта на ўсіх трох галоўных кірунках яго ўдараў. Гым не менш яны па сваіх маштабах і выніках саступаюць вялікай бітве ў сцен савецкай сталіцы.» [2]

Заклучная частка. Бітва пад Масквой стала галоўным вайскоўцам падзеяй першага года Вялікай Айчыннай вайны. Разгром нямецкіх войскаў пад Масквой азначаў поўны крах гітлераўскай стратэгіі «імгненнай вайны» і «плана Барбароса», падарваў маральны дух нямецкага войска, прымусіў задумацца вярхоўны ўрад Германіі ў перамозе над СССР. Міф пра непераможнасць германскага войска быў развезяны. Контрнаступ пад Масквой стаў паваротным пунктам не толькі на савецка-германскім фронце, але і падчас Другой сусветнай вайны. Умацаваўся аўтарытэт СССР на міжнароднай арэне. Падзеі пад Масквой азначалі пачатак новага перыяду ў Вялікай Айчыннай вайне і ўсёй другой сусветнай вайне.

Літаратура

1. Вялікая Айчынная вайна савецкага народа (у кантэксте Другой сусветнай вайны): навучанняў, дапаможнік / А. А. Каваленя [і інш.]; пад рэд. А. А. Кавалені, Н. С. Сташкевіча. – Мн.: Выд. Цэнт БДУ, 2005. – глей., карт. (стар. 87)

2. Бітва за Маскву. Пралог [Электронны рэсурс]. – 2012. – Рэжым доступу: <https://skaramanga-1972.livejournal.com/83038.html> – Дата доступу: 23.03.2021.

3. Вялікая Айчынная вайна савецкага народа (у кантэксте Другой сусветнай вайны): навуч. Дапаможнік для студэнтаў установа, якія забяспечваюць атрымманне выш. адукацыі / А. А. Каваленя [і інш.]; пад рэд. А. А. Кавалені, Н. С. Сташкевіча; пер. з бел. мов. А. У. Бегуна. – Мн.: Выд. Цэнтр БДУ, 2004. – 279 з.: глей., карт.

4. Вялікая Айчынная вайна 1941-1945 гадоў. У 12 т. 3. Бітвы і бітвы якія змянілі ход вайны. – М.: Кучковое падлозе 2012. – 864з. ,26 л. іл., іл.

УДК 355

Использование БПЛА в военном конфликте в Сирии

Кондрица Д. А.

Научный руководитель Муха В. М.

Учреждение образования

«Гродненский государственный университет имени Янки Купалы»

Беспилотные летательные аппараты используются в различных военных областях, включая разведку, мониторинг окружающей среды, пограничный патруль, поисково-спасательные операции, помощь в случае стихийных бедствий, отслеживание и мониторинг. Ожидается, что в следующем десятилетии рынок беспилотников будет быстро расти в гражданских и коммерческих отраслях, таких как сельское хозяйство, энергетика, коммунальные услуги, горнодобывающая промышленность, строительство, недвижимость, средства массовой информации и производство фильмов.

В последнее время очень сильно преобладают вооружённые конфликты с использованием новейших технологий. К одним из таких технологий и относятся беспилотные летательные аппараты.

Ещё во времена Советского Союза они существовали на службе различных армий. Специалисты считают, что эпоха современных невоенных дронов началась в 2006 году. Именно в этом году Федеральная авиационная администрация США одобрила полеты небольших пользовательских беспилотников. Распространение получили все же не бытовые дроны для развлечения, а летательные аппараты для научных задач и промышленности. Уже в 1986 году Советский Союз разработал целую группу беспилотников, применяемых для ведения тактической разведки в условиях боевых действий путём фото- и видеоразведки.

Однако, глядя правде в глаза, беспилотники первого поколения были очень сложные и непростые в эксплуатации и управлении, но их модерни-